

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการนิเทศการศึกษาของกลิคแมน (Glickman) ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย หลักการ ทฤษฎี เทคนิค แนวคิดการนิเทศการศึกษาของกลิคแมน (Glickman) การนิเทศภายในสถานศึกษา วิเคราะห์ จำแนกเป็นประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถามความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสอบถามนี้เป็นชนิดปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 230 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำเป็นร่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการนำผลจากการสำรวจความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้บันทึกผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน แล้วหาผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด โดยใช้สูตร IOC และนำค่าคะแนนแทนค่าในสูตรการหาดัชนีความสอดคล้อง ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินประสิทธิภาพหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (One Group Posttest Only Design) กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน และครูผู้สอน จำนวน 66 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เป็นแบบสอบถามตามมาตรฐาน การประเมินระบบของคณะกรรมการมาตรฐานสำหรับการประเมินทางการศึกษา (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน เรียงลำดับ จากมากไปน้อยตามลำดับคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะ การทำงานกลุ่ม และด้านการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครู โดยตรง เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับคือ จัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการรองรับ การปรับปรุงและพัฒนา จัดลำดับความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ปรับปรุง และ ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 ความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะ การทำงานกลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับคือ การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและการสร้างขวัญกำลังใจ การกำหนดปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหาร่วมกันของทีมงาน และการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ

1.3 ความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ ทางวิชาชีพ เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับคือ การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ (ทั้ง 7 แบบ) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยี

1.4 ความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับคือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดโครงสร้าง

หลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านข้อมูลสารสนเทศ

1.5 ความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เรียงลำดับจากมากไปน้อยสามลำดับคือ การกำหนดปัญหา หรือเป้าหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และการสรุปและเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2. ร่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับครูในการให้ความช่วยเหลือ เข้าไปมีส่วนร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือ สรุปผลการช่วยเหลือและวางแผนที่จะประชุมตรวจสอบความช่วยเหลือร่วมกับครู การประชุมวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู ประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการ

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วย การพัฒนาครูมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ การสร้างวินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน การกำหนดปัญหาและเป้าหมายการแก้ปัญหาร่วมกัน การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาของทีมงาน การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญ กำลังใจ

2.3 ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถในการสอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

2.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา และการปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

2.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา หรือเป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย หรือวิธีหาคำตอบ หรือวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและเขียนรายงานเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพโดยรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามลำดับคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

4. ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพโดยรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามลำดับคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ

5. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

5.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านความเหมาะสม ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

5.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านความถูกต้อง ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

6. รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพื้นฐานที่พัฒนา ประกอบด้วย

6.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับครูในการให้ความช่วยเหลือ เข้าไปมีส่วนร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือ สรุปผลการช่วยเหลือและวางแผนที่จะประชุมตรวจสอบความช่วยเหลือร่วมกับครู การประชุมวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู ประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกชั้นตอนเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการ

6.2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วย การพัฒนาครุมีศักยภาพ ในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ การสร้างวินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน การกำหนดปัญหาและเป้าหมายการแก้ปัญหาพร้อมกัน การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ของทีมงาน การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญ กำลังใจ

6.3 ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถ ในการสอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

6.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหาร หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา และการปรับปรุง พัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

6.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา หรือเป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย หรือวิธีหาคำตอบ หรือวิธีการแก้ปัญหาหรือ พัฒนางาน การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและเขียน รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐาน การประเมินของคณะกรรมการมาตรฐานสำหรับการประเมินทางการศึกษา (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ประเทศสหรัฐอเมริกา (McMillan & Schumacher, 2001, pp. 530-531 citing Owen, 1993, pp. 41-45) ประกอบด้วย มาตรฐานด้านความเป็น ประโยชน์ (Utility Standard) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐาน ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) เนื่องมาจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอรูปแบบ การนิเทศภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อศึกษาความต้องการ ในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการ สอบถามนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและการประเมินผล ให้สอดคล้องตรง

กับความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา สร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำผลจากการสำรวจความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่าผลที่ได้รับมีมาตรฐานตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ในแต่ละด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วย 1) การวางแผนในการให้ความช่วยเหลือ 2) เข้าไปมีส่วนร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือ 3) สรุปผลการช่วยเหลือและวางแผนที่จะประชุมตรวจสอบความช่วยเหลือร่วมกับครู 4) การประชุมวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู 5) ประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการ ผลการค้นพบการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงตามลำดับขั้นตอนดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ก, หน้า 180) ได้กำหนดหลักการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่าเป็นการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผล และปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 18) ได้กำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงคือ การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหา ทั้งด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงาน หรือช่วยแนะนำส่งเสริมให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จขึ้น การให้คำปรึกษาแนะนำสามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ประกอบด้วย การบอกวิธีแก้ปัญหาดังตรง (Directive Counseling) การเสนอข้อมูลและให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาวิเคราะห์ปัญหาเอง (Non Directive Counseling) ให้ผู้รับคำปรึกษาเล่ารายละเอียดของปัญหา ผู้นิเทศให้กำลังใจและส่งเสริมความรู้บางโอกาสทำให้ผู้รับคำปรึกษาวิเคราะห์และแก้ปัญหาเองได้ การให้คำปรึกษาในลักษณะประสม (Directive and Non Directive Counseling) เป็นการผสมผสานกันทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันและบางเรื่องก็ขอคำแนะนำโดยตรงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและพื้นฐานที่แตกต่างกันของผู้รับคำปรึกษาหารือ

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ นอกจากนั้นการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ในกฎหมายที่ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ นับว่าเป็นการปฏิรูป การศึกษาที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร จัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การจัดองค์กรที่มีสถานะเป็น นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนที่จัดบริการสาธารณะย่อมจะมีอิสระในการบริหารทั้งด้าน ทรัพยากรบุคคลและอำนาจ หน้าที่ในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ การมีกฎหมายกำหนดให้ สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็ง ในการบริหารเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร, 2546, หน้า ก) ซึ่งสอดคล้องกับ โกลด์แฮมเมอร์, แอนเดอร์สัน และคราจิวิสกี้ (Glickman, 2004, p. 324 citing Goldhammer, Anderson, & Krajewski, 1993) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศ ภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงคือ การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมครูก่อนสังเกตการสอน (Preconference with Teacher) 2) การสังเกตการสอน (Observation of Classroom) 3) การวิเคราะห์และแปลความหมายผลจากการสังเกต (Analyzing and Interpreting Observation and Determining Conference Approach) 4) การประชุมครูภายหลังการนิเทศ (Postconference with Teacher) 5) การวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้น (Critique of Previous Four Steps) การสังเกตการสอน ประกอบด้วย การเตรียมการสังเกต และการวิเคราะห์ผลการสังเกตเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การช่วยเหลือ ด้านการสอน ประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับครู และดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่ กำหนด การช่วยเหลือด้านวิธีการและเครื่องมือ ประกอบด้วย การวางแผนวิเคราะห์ความ ต้องการของครู จากนั้นก็ให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น การช่วยเหลือด้านการประเมินผล ประกอบด้วย การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง การสร้างเครื่องมือ การประเมิน การสรุปผล และการตัดสินผลการประเมิน การให้คำปรึกษา ประกอบด้วย

การให้คำแนะนำทางตรง หรือแนะนำทางอ้อม ติดตามผลการแก้ปัญหาของครูและช่วยเหลือ การแก้ปัญหาของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเร็จ ศรีอำไพ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน 3 ขั้นตอน คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน การวางแผนการนิเทศภายใน โดย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ลำดับความสำคัญของ ปัญหา กำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาโดยการประชุมคณะกรรมการ จัดทำแผนการนิเทศ ภายในโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีการ ประชุมชี้แจงมอบหมายงาน นิเทศโดยการเยี่ยมชั้นเรียน มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประเมินผลระหว่างดำเนินงาน สิ้นสุดการ ดำเนินงาน โดยนำผลการปรับปรุงการดำเนินงานนิเทศ และ โรบินสัน (Robinson, 2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการนิเทศแบบคลินิกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจในการนิเทศภายในแบบคลินิกที่ใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ในการดูแลและกระตุ้นให้ครูปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 2) การสร้าง วินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายการแก้ปัญหา ร่วมกัน 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาของทีมงาน 5) การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง และสร้างขวัญ กำลังใจ ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของกรอบปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาอย่าง สม่าเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นและคุณภาพ การศึกษา จะได้รับการพัฒนาขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า ๘) ซึ่ง หลักการสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษานั้นประกอบด้วย กระบวนการทำงานร่วมกัน ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เรียน เป้าหมายคือ คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย

กลุ่มที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการเรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งของงานนิเทศการศึกษา ในการพัฒนา ทักษะการทำงานกลุ่มนั้นต้องเริ่มต้นจากผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเข้าใจใน บทบาทของสมาชิกแต่ละคน ให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงบทบาทอย่างเต็มความสามารถตาม ศักยภาพ และผู้นำกลุ่มต้องมีส่วนกระตุ้น เสริมแรงให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดยผู้นำต้องให้

สมาชิกภายในกลุ่มเข้าใจหน้าที่หรือบทบาทของตนภายในกลุ่ม ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้สมาชิกทุกคนได้ทราบว่าบทบาทใดบ้างยังไม่ถูกต้อง ควรจะต้องเพิ่มเติมบทบาทใด (สุทนต์ ศรีไสย์, 2537, หน้า 309-310) ซึ่งผู้นำกลุ่มจะต้องมอบหมายให้กับสมาชิกในกลุ่มดำเนินการโดยได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกกับผู้นำกลุ่ม (Glickman, 2004, p. 343 citing Bales, 1953) สอดคล้องกับสาระสำคัญของการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ การที่จะสร้างหรือพัฒนา กลุ่มนั้นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้กับสมาชิกต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายทั้งใน ลักษณะของบุคคลและของกลุ่ม โดยทุกคนในกลุ่มจะต้องมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ความคิดริเริ่ม การแก้ปัญหาของกลุ่ม (โจน ยังลออ, 2540, หน้า 36) และ ลำภู เพ็ชรวงษา (2542, หน้า 79) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาโดยเน้นกระบวนการกลุ่มที่ประสบ ความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายโดยเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาการเรียนการสอนผู้บริหารหรือผู้นิเทศต้องร่วมมือกัน ต้องคำนึงถึง นอกจากนั้น กระทรงศึกษาธิการ (2546, หน้า 101) ได้กำหนดแนวดำเนินการของการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มภายใน สถานศึกษาว่า ประกอบด้วย การจัดการให้ครูในสถานศึกษามีเป้าหมายและเข้าใจปัญหาร่วมกัน เพื่อการมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน การจัดการเพื่อให้มีการวางแผนในการดำเนินงานแก้ปัญหา ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการวางแผนจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน การใช้วิธีการระดมสมองโดยการใช้คำถามและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบแนวทางต่าง ๆ ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อประกอบ การพิจารณา และเป็นการกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดในการที่จะ ปฏิบัติงานต่อไป การบริหารจัดการเพื่อให้ทีมงานอย่างมีความสุข การทำงานเป็นทีมจะประสบ ความสำเร็จได้เมื่อทุกฝ่ายมีความเต็มใจ และพอใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน ควรมีการแบ่งงานให้ ชัดเจน เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน ในขณะเดียวกัน ก็ให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่ง จะเป็นผลดีต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ในการทำงานควรให้ เกียรติซึ่งกันและกันในการร่วมคิดร่วมทำ โดยเฉพาะผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ จะเป็นการสกัดกั้นความคิดเห็นของ คนอื่น ทำให้ผู้ที่ทำงานเป็นทีมหมดขวัญและกำลังใจ ซึ่ง นรา อารังสุข (2544, หน้า 51) ได้เสนอแนะการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมขึ้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ถ้าผู้บริหารได้บริหาร จัดการองค์กรเป็นทีมได้แล้ว จะช่วยแก้ปัญหาหรือลดอุปสรรคได้ และยังช่วยให้ครูและทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้องเกิดความสุขในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งการที่จะปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้เห็นประโยชน์ของ

การทำงานร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในการร่วมกันคิดและร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม

ในการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในองค์การได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่และอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันสร้างผลลัพธ์ที่องค์การต้องการ โดยสนับสนุนให้สมาชิกทุกคนในองค์การได้คิดใหม่ ได้ทำงานร่วมกันและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีกระบวนการที่สำคัญคือ ครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีนิสัยใฝ่รู้เรียนรู้ภาระงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมทั้งเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม พัฒนาศักยภาพตนเองให้สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายของโรงเรียนและเป้าหมายชีวิตของตน ครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้มีวิธีการคิดอย่างไตร่ตรอง (Critical Thinking) การพัฒนาวิธีคิดทำให้ครูสามารถสร้างวิสัยทัศน์ของการทำงานได้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการทำงาน ครูในโรงเรียนร่วมแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน รวมทั้งร่วมกันหาหลักการและทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่สำคัญคือ ครูทุกคนต้องได้รับการสนับสนุนให้ถ้อยแถลงและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาความคิด ความกลมเกลียว ความฉลาดเกิดเป็นศักยภาพของกลุ่มครู ประสิทธิผลที่เกิดคือ ทำให้สมาชิกทุกคนมีวิธีคิดอย่างเป็นระบบ มีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นระบบวิธีคิดและวิธีการถ่ายทอดนี้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานตามระบบย่อยขององค์การ (Shape the Behavior of Systems) ลักษณะการคิดอย่างเป็นระบบของสมาชิกช่วยให้โรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปสู่ความมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวได้กับสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Senge et al., 1994, p. 6) ได้กำหนดแนวคิดสำหรับการพัฒนาทีมงานว่าต้อง สร้างวินัยในการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกิดขึ้นในองค์การ (Develop the Discipline of Dialogue in the Organization) การสนทนาแลกเปลี่ยน (Dialogue) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ถ้อยแถลงประสบการณ์ซึ่งกัน และทำให้ทีมงานมีเอกภาพทางความคิดและการปฏิบัติ

การสร้างวินัยในการเรียนรู้ของทีมงาน ส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างกิจกรรมในการเรียนรู้ให้แก่ครูเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สร้างศักยภาพในการสืบค้นหาความรู้ของทีมงาน สร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างสรรคงานให้เป็นเอกภาพของทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา วงษ์เที่ยง (2539) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดองค์กรการนิเทศภายในโรงเรียนควรจัดในรูปคณะกรรมการเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและใช้กระบวนการกลุ่มในการดำเนินการ ต่อมา นรา อารังสุข (2544)

ได้ศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการในการนิเทศภายในจากผู้บริหารอยู่ในระดับ มากทุกด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้าง ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และ ลิตเติล (Little, 1982) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอน ของครูโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองพบว่า ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนนั้นส่วนใหญ่จะมี พฤติกรรมที่เน้นงานและเน้นคน โดยใช้พฤติกรรมหลักที่สำคัญคือ ใช้กระบวนการกลุ่ม

3. ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย

1) สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) พัฒนา ความสามารถในการสอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการจัดการ เรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ 3) การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่าง 4) พัฒนา คุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2547 ก, หน้า 84)

ในการนิเทศการศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้ครูสามารถปฏิบัติงาน คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครู สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนเกิดการเรียนรู้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตร (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538, หน้า 8) สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 59-60) ที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นกระบวนการในการ ทำงานที่บุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือกัน ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีแก่ครูในด้านความ เป็นผู้นำทางวิชาการและทางความคิด ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น มีอุดมการณ์ในอันที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามความต้องการของสังคมและ ประเทศชาติ พัฒนาวิชาชีพครู และเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนให้แก่ครูในด้านการ วิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการศึกษาพื้นฐาน ความรู้ของนักเรียน การเลือก และปรับปรุงเนื้อหาการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาการใช้สื่อ ประกอบการสอน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม การประเมินผล

การเรียนการสอน และปรับปรุงกระบวนการวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ชารี มณีศรี (2538, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ว่า ครูต้องมีคุณสมบัติทางวิชาชีพและคุณสมบัติส่วนตัวและมีความรู้ความสามารถในงานครูประกอบด้วย ความรู้ในสาขาวิชาที่สอน ความเข้าใจในตัวผู้เรียน ความเข้าใจในหลักการสอนต่าง ๆ ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู บุคลิกภาพส่วนตัว รวมทั้งมีมารยาทดี ความเฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนั้นในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สามารถผลิตคนที่มีคุณภาพ เป็นการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5-6) ได้กำหนดสาระสำคัญของการปฏิรูปด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปกระบวนการผลิต การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

นอกจากนั้นการดำเนินการตามเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 1-3) โดยการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อลดการท่องจำ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้กำหนดเป้าหมายของความสำเร็จคือ การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิด ยอมรับว่าผู้เรียนมีวิธีการเรียน วิธีการคิดที่หลากหลาย มีความเชื่อมั่นในความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน จัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ผู้เรียนมีกระบวนการคิดแบบเชื่อมโยงคิดแบบองค์รวม สถานศึกษามีหน่วยการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้คำถามและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติจริงเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ลดการท่องจำ ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ใช้แหล่งการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อการพัฒนาผู้เรียนและตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนตาม

มาตรฐานการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการกระบวนการนี้เทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ก, หน้า 85-86) ประกอบด้วย เทคนิคการจัดการเรียนรู้ทางอ้อม ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบที่จะค้นหา ค้นพบข้อความรู้ และสรุปข้อความรู้ จากประสบการณ์ การเรียนรู้ของตนเอง เทคนิควิธีการเรียนรู้ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม และแบบใช้การตัดสินใจ เทคนิคการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยผู้เรียนต้องศึกษา วิเคราะห์ สรุปอ้างอิง และสรุปข้อความรู้ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการ ได้แก่ การเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ ด้วยตนเอง การทำรายงาน การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล การทำโครงการ การทำนิตยสาร คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน เทคนิคการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ควรนำมาใช้ในฐานะ เครื่องช่วยสอน ช่วยเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อน ช่วยจัดการเรียนรู้กลุ่มขนาดใหญ่ ช่วยลดปัญหา ขาดแคลนครูและช่วยผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อความชำนาญ ได้แก่ การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน แบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม วิทยุศึกษา เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ เน้นปฏิสัมพันธ์เป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของครูและเพื่อน ๆ ผู้เรียนจะได้ฝึกการจัดระบบความคิด การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การโต้เถียง การระดมพลังสมอง การอภิปราย การเรียน แบบร่วมมือ บทบาทสมมุติ กลุ่มแก้ปัญหาการประชุมแบบต่าง ๆ เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้น ประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรับความรู้จากประสบการณ์และการสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้ตรวจสอบการเรียนรู้ของตน ได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ ปรับความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตน ได้แก่ กรณีตัวอย่าง เกม สถานการณ์จำลอง บทละคร บทบาทสมมุติ เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และความสำคัญของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน นำผลการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกลุ่มใหญ่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ การร่วมคิด ปรัชญาความคิด กลุ่มร่วมมือ กลุ่มสืบค้น เทคนิคการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ สร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้ เนื้อหาโดยครู ได้แก่ การเรียนรู้แบบเล่าเรื่อง (Story Line) การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา

ดังนั้น การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพนั้น ครูต้องมีความเข้าใจนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจงานครู มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม จัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี จัดการเรียนรู้แบบเน้นปฏิสัมพันธ์ จัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพครู (Sergiovanni, 1993, pp. 23-24) สอดคล้องกับงานวิจัยของ แส่น สมนึก (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของการนิเทศทางไกลที่มีการพัฒนากระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสร้างชุดการนิเทศทางไกล การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล รูปแบบการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ ที่นำไปใช้เสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายใน ด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮัมฟรี (Humphries, 1981) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้วิธีการใหม่ ๆ ในหลักสูตรของโรงเรียนในรัฐจอร์เจีย ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความรู้ในประสบการณ์ทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการโดยการร่วมกัน ของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อความสำเร็จเป็นอย่างมาก

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) วางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ดำเนินการบริหารหลักสูตร 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 6) สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา 7) การปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร โดยการติดตามประเมินผล การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาของนักเรียน จะทำให้ทราบปัญหาข้อบกพร่องของหลักสูตรเป็นข้อมูล ย้อนกลับในการนำมาพิจารณาถึงการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากในการพัฒนาหลักสูตรผู้นิเทศ ต้องคำนึงถึงเรื่อง การลงมือปฏิบัติ (Commitment) และผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) นอกจากนั้น จะต้องพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และระดับภารกิจ ของครูผู้สอนมากน้อยเพียงใด โดยใช้กระบวนการจัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับ สภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการและสอดคล้องกับหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด โดยเน้นผลลัพธ์ (Results) (สุทนต์ ศรีไธย์, 2537, หน้า 303) สอดคล้องกับแนวคิดของ กูดแลด (Goodlad, 1984) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนใน ระดับท้องถิ่น จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้น ๆ ดังนั้น ในการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง

กลิคแมน (Glickman, 2004, p. 6) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม อาชีพ ประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ปี 2549 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน ซึ่งได้กำหนดบทบาทให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ศึกษาวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุง พัฒนา (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2549, หน้า 16)

กระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 317-319) ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษรให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย และขอความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

โดยการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ กำหนดการวัดผลและประเมินผล บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือกรู้ ใช้ จัดทำและพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาและเขียนรายงาน การปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและดำเนินการ ปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร ดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา การปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร โดยการติดตามประเมินผล การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ วนิชสุนทร (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการการพัฒนาศักยภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน ในระดับมาก ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ด้านพัฒนาการวัดและประเมินผล ด้านพัฒนาเทคนิคการนิเทศภายใน ด้านพัฒนาทักษะการนิเทศการศึกษา และ บูลลิส (Bullis, 1980) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรับผิดชอบและขอความช่วยเหลือของงานที่มีอันดับความต้องการสูงได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน งานแนะแนว งานบริหารงานวิชาการและงานนิเทศภายในโรงเรียน งานที่ผู้บริหารโรงเรียนให้เวลามากที่สุดคือ งานนิเทศ

ภายในโรงเรียน งานเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน และงานแนะแนว เทคนิคการนิเทศที่ได้ผลคือ การเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อยที่สุดคือ วิธีการใช้เอกสาร

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ประกอบด้วย 1) การกำหนดปัญหา หรือเป้าหมายการวิจัย 2) การกำหนดวิธีการวิจัย หรือวิธีหาคำตอบ หรือวิธีการแก้ปัญหาหรือ พัฒนางาน 3) การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การสรุป และเขียนรายงานเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 42 ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษา อบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 14) และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) และมาตรา 30 ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถใช้การ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้เหมาะสม กับผู้เรียน ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญในการช่วยให้บรรลุเป้าหมายใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลไปสู่ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ช่วยให้ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะพื้นฐาน สามารถใช้กระบวนการวิจัย นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2547 ข, หน้า 1)

นอกจากนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ เชื่อถือได้ สามารถใช้ในการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ พัฒนาครูให้มีคุณภาพด้านการสอน เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พัฒนาผู้เรียน ให้มีศักยภาพสูงสุดเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่เก่ง ดี และมีสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 130) ขั้นตอนในการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การกำหนดปัญหาหรือ เป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัยหรือวิธีหาคำตอบ หรือวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด การวิเคราะห์ ประมวลผล ตีความ โดยนำข้อมูลที่ รวบรวมมาพิจารณา การสรุปและเขียนรายงานการวิจัยแบบง่าย และ กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 51) ได้กำหนดให้สถานศึกษากระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอน ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนา การเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ จัดระบบนิเทศภายในให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในสถานศึกษาและชุมชน และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระหว่างโรงเรียน ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาจะทำให้ครูมีความสามารถ มีศักยภาพ ในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน หรือมีการพัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่สำคัญของการดำเนินการ ดังกล่าวคือ การวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่สามารถจะดำเนินงานได้อย่างมีระบบ มีผลเป็นที่น่าเชื่อถือ ในการวิจัยแบบง่ายสามารถทำได้เหมาะสมกับครูทั่วไปอย่างยิ่ง สามารถใช้ประกอบ ในกระบวนการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง อันเป็นลักษณะการทำงาน อย่างครูมืออาชีพนั่นเอง ซึ่งผลงานของครูมืออาชีพย่อมจะเป็นผลงานวิชาการที่สะท้อนการทำงาน ของวิชาชีพชั้นสูงได้อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 ข, หน้า 2)

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนับได้ว่า เป็นแนวทางที่สำคัญที่จะนำความต้องการของ ครูแต่ละคนไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนของครู เกี่ยวข้องกับทิศทางในการปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรมเสริมอื่น ๆ ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนบรรลุ เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลไปสู่ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา (สุทนต์ ศรีไสย์, 2537, หน้า 349) ซึ่งแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีระบบเชื่อถือได้ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามปกติของครู และ เขียนรายงานสั้น ๆ มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเล็ก ๆ ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ไม่เพิ่มภาระให้แก่ ครูมาก ประโยชน์ของการวิจัยประกอบด้วย ผู้เรียนและการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างมี ระบบ น่าเชื่อถือ ส่งเสริมให้ครูส่วนใหญ่พัฒนาทักษะการทำวิจัย และเป็นฐานสู่การทำวิจัยขั้นสูง หรือเป็นครูนักวิจัยต่อไป ครูมีผลงานวิชาการที่ชัดเจน ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนางานและพัฒนา วิชาชีพ ครูมีระบบและวิธีการทำงานอย่างครูมืออาชีพเหมาะสมกับความเป็นวิชาชีพชั้นสูง และ ส่งเสริมให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีความเชื่อมั่นได้สูง (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 ข, หน้า 4-5) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัสดา กองคำ (2541) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนส่วนมากมี นโยบายส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนมาก มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยจากการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารให้การสนับสนุนในการ ทำวิจัยโดยให้ขวัญและกำลังใจ ปัญหาที่ครูนำมาทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากคือ ปัญหาเกี่ยวกับ กระบวนการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน วิธีการที่ครู ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากคือ วิธีการวิจัยเชิงทดลอง ครูส่วนมากใช้ทุนส่วนตัวในการทำวิจัย และแหล่งข้อมูลที่ครูศึกษาเพื่อการ

ทำวิจัยนั้นส่วนมาก ศึกษาจากตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับกลาง พบปัญหาหลายเรื่องตามลำดับ คือ การดำเนินการวิจัย วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูล และ ซีเบเทน (Sebatane, 1994, p. 97) ได้เสนอวิธีการพัฒนาการวิจัยปฏิบัติการในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากประสบการณ์ของครู เช่น ปัญหาการสอนในวิชาต่าง ๆ ขนาดชั้นเรียน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า ครูสามารถใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ต่อมา จอห์นสัน และบัดตัน (Johnson & Button, 1998, pp. 48-51) ได้เสนอผลการพัฒนาครูโดยการให้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งปรากฏว่าประสบผลสำเร็จได้ดี ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพครู และผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ เสนอแนะให้ครูศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ให้ครูเริ่มตั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองในการทำการสอน จัดให้มีโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นโครงการระยะยาว สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันทำงานระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับครูในโรงเรียน และจัดหาวิธีการให้ครูที่ทำวิจัยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนผลงานของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อ ศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนั้นจะได้นำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจสามารถนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาไปใช้ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการนิเทศติดตาม ประเมินผลกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาได้ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และการกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลในระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติกรนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรติดตาม ประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา และจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินการสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความต้องการและสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดกับการนิเทศการศึกษาของกลิคแมน (Glickman) ใน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มเติม โดยการ 1) การวิจัยสร้างและพัฒนา Model ย่อยทั้ง 5 ด้าน 2) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาในอนาคต 4) การวิจัยสร้างและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการศึกษาวิจัยทั้งในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน